

Голові разової спеціалізованої вченої ради
в державному некомерційному
підприємстві «Державний університет
«Київський авіаційний університет»
доктору наук з державного управління,
професору
І.М. ГРИЩЕНКО

РЕЦЕНЗІЯ РЕЦЕНЗЕНТА

доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансових технологій та бізнесу державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» **АРЕФ'ЄВОЇ Олени Володимирівни**, на дисертацію Жиліна Сергія Вікторовича на тему: «Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства», поданої до захисту в разову спеціалізовану вчену раду державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» Міністерства освіти і науки України на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації. У сучасних умовах трансформації публічного управління, цифровізації фінансового сектору, посилення ролі інформаційних технологій та зростання безпекових викликів проблема державного регулювання діяльності банківських установ набуває особливої теоретичної, методологічної та прикладної значущості. Банківська система є не лише складовою фінансового ринку, а й важливим інституційним елементом забезпечення економічної стабільності держави, підтримки суб'єктів господарювання, реалізації грошово-кредитної політики, фінансової інклюзії, платіжної безперервності та довіри громадян до публічних інститутів. У цьому контексті актуальність дисертаційного дослідження Жиліна С.В. визначається необхідністю наукового переосмислення ролі держави у регулюванні банківської сфери в умовах формування інформаційного суспільства.

Особливої ваги зазначена проблематика набуває в умовах воєнного стану, європейської інтеграції України, активного розвитку цифрових фінансових сервісів, поширення FinTech-рішень, електронних платіжних систем, дистанційного банківського обслуговування, цифрової ідентифікації, штучного інтелекту, відкритого банкінгу та кібербезпекових інструментів. З одного боку, ці процеси створюють додаткові можливості для підвищення ефективності

банківських установ і розширення доступу населення до фінансових послуг; з іншого боку, вони породжують нові ризики, пов'язані із захистом персональних даних, кіберзагрозами, інформаційними атаками, технологічною залежністю, збереженням фінансової стабільності та необхідністю адаптації національного регуляторного середовища до європейських стандартів.

У цьому зв'язку дисертаційна робота Жиліна С.В. є своєчасною та актуальною, оскільки спрямована на обґрунтування теоретичних положень і розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства. Дослідження органічно поєднує проблематику публічного управління, банківського регулювання, цифрової трансформації, європейської інтеграції та національної безпеки, що свідчить про комплексний характер обраної теми та її відповідність сучасним науковим і практичним запитам.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Дисертаційна робота Жиліна С.В. характеризується належним рівнем теоретичної обґрунтованості, послідовністю наукового пошуку та логічною завершеністю одержаних результатів. Автором здійснено системний аналіз теоретичних засад державного регулювання діяльності банківських установ, уточнено зміст відповідного понятійного апарату, узагальнено сучасні підходи до розуміння ролі банківських установ у контексті формування інформаційного суспільства та окреслено специфіку державного впливу на банківську сферу в умовах цифрових трансформацій.

Вагомим результатом дисертаційної роботи є уточнення сутності поняття «державне регулювання діяльності банківських установ», яке розглядається автором не лише як сукупність правових чи адміністративних впливів, а як комплекс цілей, функцій, форм, принципів і механізмів, спрямованих на забезпечення стабільності, безпеки та сталого розвитку банківської системи, формування конкурентного середовища на фінансовому ринку, створення умов для економічного зростання та захисту законних інтересів банківських установ, їхніх партнерів і клієнтів. Такий підхід є методологічно виправданим, оскільки дає змогу розглядати банківське регулювання як багатовимірний управлінський процес, що поєднує нормативно-правові, адміністративно-організаційні, фінансово-економічні та інформаційно-моніторингові інструменти.

Заслуговує на позитивну оцінку розроблена автором концептуальна модель державного регулювання банківської системи в умовах цифрової трансформації. У ній інтегровано інституційні компоненти, багатовекторні напрями

регуляторного впливу та сучасні інструменти регулювання, зокрема гармонізацію норм із європейськими стандартами, механізми захисту прав споживачів, технологічного нагляду. Запропонована модель має системний характер і спрямована на формування інформаційного суспільства, в основі якого перебувають стабільність, інноваційність, довіра та інклюзивність.

Наукову значущість має також обґрунтування інтегрованих стратегічних пріоритетів державного регулювання діяльності банківських установ у контексті формування інформаційного суспільства. Автор переконливо доводить, що сучасна регуляторна політика не може бути фрагментарною або обмежуватися лише галузевими завданнями. Вона має формуватися на основі комплексної взаємодії нормативно-правового, адміністративно-організаційного, фінансово-економічного та інформаційно-моніторингового механізмів, що дозволяє враховувати цифрову трансформацію, посилення вимог безпеки, умови повномасштабної російської військової агресії та потреби післявоєнного відновлення національної економіки.

Позитивної оцінки заслуговує системний підхід автора до ідентифікації ключових векторів трансформації державного регулювання діяльності банківських установ України в умовах європейської інтеграції. Дисертант обґрунтовує необхідність гармонізації національного законодавства з правовою системою Європейського Союзу, інтеграції української банківської системи в європейський цифровий і банківський простір, розвитку дистанційного обслуговування, підтримки фінтех-стартапів, взаємодії з відкритими банківськими платформами та приєднання України до європейської платіжної системи SEPA. Зазначені положення мають вагомe практичне значення, оскільки безпосередньо пов'язані з посиленням конкурентоспроможності українських банківських установ та формуванням довіри до цифрових фінансових сервісів.

Достовірність наукових результатів забезпечується використанням широкого кола методів наукового дослідження, серед яких логіко-семантичний метод, порівняльний аналіз, системно-аналітичний метод, методи аналізу та синтезу, спостереження, теоретичного узагальнення та абстрактно-логічний метод. Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, документи Національного банку України, програмні матеріали державних органів, офіційні статистичні дані, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, а також результати власних досліджень здобувача.

Наукові результати дослідження є достатньо обґрунтованими, логічно пов'язаними з поставленою метою та завданнями, послідовно розкритими у структурі дисертації та такими, що мають належний рівень теоретичної й практичної значущості. Одержані результати можуть бути використані у

діяльності органів публічної влади, регуляторних інституцій, банківських установ, а також у науково-дослідній та освітній роботі з проблем публічного управління, фінансового регулювання, цифровізації та інституційної модернізації банківської сфери.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота Жиліна С.В. відповідає галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» та спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Робота має чітку структуру, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Логіка побудови дисертації є послідовною: від теоретичного обґрунтування сутності й змісту державного регулювання банківських установ автор переходить до аналізу сучасного стану та результативності регуляторних процесів в Україні, а завершальним етапом дослідження є формування напрямів удосконалення механізмів державного регулювання в умовах інформаційного суспільства.

У першому розділі дисертації розкрито теоретичні засади державного регулювання діяльності банківських установ у контексті формування інформаційного суспільства. Автор досліджує сутність і зміст діяльності банківських установ як об'єкта державного регулювання, аналізує теоретичні основи регуляторного впливу та розглядає зарубіжний досвід. Важливо, що дисертант не обмежується загальним описом банківської сфери, а намагається показати її трансформацію під впливом цифровізації, розвитку фінансових технологій, зміни характеру ризиків і посилення ролі інформаційних ресурсів.

Другий розділ присвячено аналізу сучасного стану та результативності державного регулювання діяльності банківських установ в Україні. Автор досліджує сучасний рівень розвитку банківської сфери, аналізує нормативно-правове забезпечення державного регулювання, визначає проблеми й суперечності, що виникають у цій сфері в умовах інформаційного суспільства. Науково цінним є те, що дисертант розглядає банківську сферу не ізольовано, а в контексті макроекономічних, інституційних, технологічних, соціально-безпекових та воєнних чинників.

У третьому розділі обґрунтовано концептуальні засади стратегії державного регулювання діяльності банківських установ, визначено напрями трансформації регуляторної політики в умовах європейської інтеграції та запропоновано практичні шляхи вдосконалення механізмів державного регулювання. Автором аргументовано необхідність позиціонування банківських установ як стратегічних суб'єктів, що впливають на стійкість держави, економічну безпеку, фінансову інклюзію, цифрову модернізацію та післявоєнне відновлення.

Дисертація справляє враження завершеного самостійного наукового дослідження. Основні положення роботи узгоджені між собою, висновки відповідають поставленим завданням, а сформульовані пропозиції мають практичне спрямування. Автор демонструє належний рівень володіння методологією наукового дослідження, уміння працювати з нормативно-правовими актами, статистичними матеріалами, науковими джерелами та практичними проблемами функціонування банківської системи.

У роботі дотримано принципів академічної доброчесності. Дисертація містить результати власних досліджень здобувача, використані ідеї, положення та матеріали інших авторів супроводжуються відповідними посиланнями. Ознак порушення академічної доброчесності, некоректного запозичення чи фальсифікації результатів у процесі ознайомлення з дисертаційною роботою не встановлено.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційна робота Жиліна С.В. виконана українською мовою на належному науковому рівні. Стиль викладення є академічним, послідовним і достатньо аргументованим. Автор коректно використовує категоріальний апарат публічного управління, банківського регулювання, цифрової трансформації та інформаційного суспільства. У тексті простежується прагнення до системності, термінологічної визначеності та логічного зв'язку між теоретичними положеннями, аналітичними узагальненнями й практичними рекомендаціями.

Позитивною рисою роботи є поєднання теоретичного і прикладного рівнів аналізу. Автор не лише узагальнює наукові підходи, а й пов'язує їх із реальними проблемами банківської сфери України, зокрема з функціонуванням банківської системи в умовах воєнного стану, необхідністю кіберзахисту, гармонізацією законодавства з європейськими стандартами, розвитком цифрових сервісів та посиленням ролі держави у створенні безпечного інформаційного середовища.

Структура викладення матеріалу є достатньо виваженою. Розділи та підрозділи логічно пов'язані між собою, а кожний наступний етап дослідження спирається на результати попереднього. Використані таблиці, рисунки та аналітичні узагальнення загалом сприяють кращому розумінню авторської логіки і дозволяють наочно представити окремі положення дисертації.

Загалом мова та стиль викладення результатів відповідають вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії. Робота характеризується належною академічною культурою, аргументованістю, структурованістю та логічністю подання матеріалу.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження Жиліна С.В.

належним чином оприлюднені у наукових публікаціях здобувача. За темою дисертації опубліковано 9 наукових праць, серед яких 4 статті у вітчизняних наукових фахових виданнях, що включені до категорії Б, та 5 тез конференцій. Це свідчить про достатній рівень апробації основних результатів дисертаційної роботи та їх представлення у науковому середовищі.

Результати дослідження апробовано на наукових і науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, всеукраїнських та за міжнародною участю, зокрема у межах наукових заходів, присвячених проблемам публічного управління та адміністрування, правового, економічного й соціального розвитку держави, економіки та публічного управління, а також публічного управління у сфері цивільного захисту. Зазначене підтверджує активну наукову роботу здобувача та відповідність публікацій змісту дисертаційного дослідження.

Опубліковані праці відображають основні положення дисертації, її теоретичні узагальнення, аналітичні результати та практичні рекомендації. Таким чином, можна стверджувати, що наукові результати, представлені у дисертаційній роботі, достатньою мірою висвітлені у публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи. Незважаючи на те, що дисертаційне дослідження Жиліна С. В. виконано на високому науковому рівні, окремі положення роботи залишаються дискусійними та потребують додаткового уточнення, що зумовлює наявність певних зауважень.

1. Автором змістовно розкрито зарубіжний досвід державного регулювання банківської діяльності, зокрема практику проведення стрес-тестів банків у США. Водночас матеріал, поданий на с. 73, рис. 1.2, міг би виграти від більш розгорнутого авторського пояснення щодо того, які саме елементи американської практики стрес-тестування можуть бути адаптовані до української системи банківського регулювання з урахуванням умов воєнного стану, кіберризиків та необхідності підтримання фінансової стійкості. Таке уточнення посилює б прикладний характер порівняльного аналізу без зміни загальної логіки дослідження.

2. У дисертації належним чином проаналізовано результати оцінки стійкості банківської системи України, а наведений на с. 102 рис. 2.1 є інформативним щодо необхідних рівнів нормативів достатності основного капіталу банків. Разом із тим доцільним було б доповнити пояснення до цього рисунка більш чітким розмежуванням причин підвищення нормативів для окремих банків та наслідків таких рішень для системи державного регулювання. Це дозволило б повніше показати зв'язок між результатами оцінки стійкості, регуляторними заходами НБУ та подальшими управлінськими рішеннями банківських установ.

3. Заслугує на позитивну оцінку систематизація ключових нормативно-

правових актів, що регламентують державне регулювання діяльності банківських установ у контексті формування інформаційного суспільства, представлена на с. 123, табл. 2.1. Водночас зазначена таблиця могла б бути посилена введенням окремої графи щодо проблем або обмежень практичної реалізації відповідних нормативно-правових актів. З огляду на подальший авторський аналіз фрагментарності нормативно-правового забезпечення на с. 124, таке доповнення забезпечило б тісніший зв'язок між нормативною базою, виявленими суперечностями та запропонованими напрямами її вдосконалення.

4. Запропонована автором концептуальна модель державного регулювання банківської діяльності в умовах цифрової трансформації, подана на с. 166, рис. 3.1, достатньо повно відображає інституційні компоненти, напрями регуляторного впливу, інструменти регулювання та очікувані ефекти. Разом із тим модель могла б бути удосконалена через додавання зворотного зв'язку від очікуваних ефектів до інструментів регулювання або через виокремлення блоку моніторингових індикаторів. Це зробило б наочнішою логіку практичного оцінювання результативності запропонованої моделі та її подальшого коригування в умовах динамічних змін банківської сфери.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер, не стосуються наукової новизни дисертаційної роботи, не знижують її загальної позитивної оцінки та не впливають на висновок про належний науковий рівень дослідження.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Жиліна Сергія Вікторовича на тему «Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства» виконана на високому науковому рівні, є завершеним самостійним науковим дослідженням, містить обґрунтовані теоретичні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в умовах формування інформаційного суспільства.

Дисертаційна робота характеризується актуальністю теми, належним рівнем наукової новизни, теоретичною та практичною значущістю, логічністю структури, достатньою обґрунтованістю висновків і рекомендацій, а також дотриманням принципів академічної доброчесності. Сукупність одержаних результатів сприяє розв'язанню важливого науково-прикладного завдання у сфері публічного управління та адміністрування, пов'язаного з удосконаленням механізмів державного регулювання банківської сфери в умовах цифрової трансформації, воєнних викликів і європейської інтеграції України.

Дисертаційна робота за актуальністю, змістом, обсягом, науковою

новизною, практичним значенням та рівнем оприлюднення основних результатів відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Жилін Сергій Вікторович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

професор кафедри фінансових технологій та бізнесу,
доктор економічних наук, професор,
державного некомерційного підприємства
«Державний університет
«Київський авіаційний інститут»

Олена АРЕФ'ЄВА

